

ном писао о своме учењу. Њему и његовој аргументацији, као и одјецима у законодавству и у науци посветио је опширну студију „Систем расправа о систему кривичног права и примени у другим правним и ванправним наукама“. То је и његов завршни осврт у коме је записао да је трипартиција примљена „у кривичноправним делима и у новим кривичним законцима и пројектима европским и ваневропским“. Но, ваља истаћи да је трипартиција (или персонализам) са епцентром у кривичном праву нашла своју примену и у осталим наукама, правним и ванправним. Реч је о кривичним наукама, деликтноправним наукама, осталим специјалним правним наукама и филозофији права, као и о етици и ванправним наукама (изван етике).

Још нешто. Као правни историчар професор Живановић нам је оставио дивно дело о законским изворима кривичног права Србије и о његовом историјском развоју, као и о историјском развоју српског кривичног права од 1804. до 1865. Како су нам казали, у једном од одељења Српске академије наука и уметности налази се обилазак овог историјског материјала, те бисмо да изразимо жељу, нека се настави рад на овом послу.

На крају, али као веома важно. Професор Тома Живановић је напоре са својим научним радом неуморно учио и научио многе генерације правника на Правном факултету у Београду. Његов уџбеник кривичног права остаће сигурно још за читав низ година најопсежније дело у овој области. Из њега ће увек имати шта да науче и млади наставници и нови студенти. Треба поменути и његове семинарске часове како оне који су били посвећени кривичном праву тако и оне на којима смо савлађивали синтетичку правну филозофију. Најзад, професор Живановић је оставио нашем Правном факултету и криминалистички scil. криминолошки институт, који је служио и данас служи научноистраживачком раду и посебно последипломској настави. Вредно је поменути да су већ тридесетих година овог столећа у институту поред других дисциплина предаване и криминална психологија и криминална педагогија.

Не може се о Томи Живановићу и његовом делу писати мало и кратко. О свему томе остаје да се напишу читаве студије. Ови редови су само знак дубоког поштовања према њему и једном сећању.

проф. др Драгољуб В. Димитријевић

АЛЕКСАНДАР ВАСИЉЕВИЋ СОЛОВЈЕВ (1890—1971)

У осамдесетој години живота 15. I 1971. године у Женеви је завршио свој живот истакнути историчар права Александар В. Соловјев, дугогодишњи професор Правног факултета у Београду. Рођен 18. IX 1890, завршио 1912. Правни а 1915. године Историјско-филолошки факултет у Варшави. По дипломирању, прво постављен за асистента а потом 1918. за приватног доцента на Универзитету у Ростову. На Правном факултету у Београду 1928. године промовисан за доктора правних наука. Од 1920. до 1946. године прво хонорарни а потом редован професор историје словенских права на Правном факултету у Београду. Од 1947. године професор и једно време и декан Правног факултета у Сарајеву. Године 1951. одлази из Југославије за Швајцарску. Од 1953. године предаје словенске језике, словенску књижевност и историју Византије на факултету књижевности Универзитета у Женеви. Године 1961. изабран је за професора *honoris causa* Универзитета у Женеви.

Професор А. В. Соловјев продужује рад проф. Теодора Тарановског који је као професор историје словенских права на Правном факултету

у Београду својим делима видно допринео развоју историје српског права у Немањинској држави. Могло би се рећи да су проф. Тарановски и проф. Соловјев методологијом свог научно истраживачког рада односно применом историјског, упоредно-правног и социолошког метода у својим радовима не само продужили већ и преобразили наставу историје српског средњовековног права и историје словенских права којој су раније на Правном факултету у Београду ударили темеље заслужни историчари права професори др Никола Крстић (предавао 1853—1862) и др Драгиша Мијушковић (предавао 1887—1903).

Професор А. В. Соловјев је објавио низ дела и преко 200 чланака у југословенским и иностраним часописима. Својим истраживачким радом и минциозним проучавањем историјских извора откривао је драгоцене податке за историју права и својим анализама појединих извора као и потпуним познавањем опште историје и упоредне историје словенских права огромно је допринео развоју историје српског права и историји словенских права. Од посебног су му значаја дело: „Законодавство Стефана Душана цара Срба и Грка” (Скопље, 1928, VIII + 248) и „Предавања из Историје словенских права” (Београд, 1932, стр. 244) у којима је дао историју државног права средњовековне Србије и историју законодавства словенских народа а посебно југословенских народа, водећи, како он сам каже „рачуна о еволуцији друштвених облика и о утицају страних култура и политичких догађаја на развитак права”. У овом другом свом значајном делу дао је истовремено и преглед основних црта правне историје Руса и Бугара, Чеха и Пољака, сматрајући исправно да то користи разумевању сложене еволуције права словенских народа. У уводном делу овог рада дао је сажети али и врло садржајан приказ развоја историје права уопште, истичући све школе у развоју права завршавајући са сажетим излагањем о односу историје права и социологије.

У својим многобројним радовима поред историје средњовековног права југословенских народа, коју је као ретко ко проучио и познавао и живо приказивао на основу извора, посебну пажњу посветио је историји средњовековне Русије, историји права Византије а од нарочитог су му значаја његова проучавања извора о богумнаству у Босни и на Балкану као и радови у којима је обогатио савремене студије о Катарима и Патаренима као и савремену југословенску хералдику и археологију. Може се с разлогом сматрати да је био један од најбољих и најауторитативнијих познавалаца средњовековне историје права словенских народа и средњовековне историје права његове Русије.

Проф. А. В. Соловјев видно је учествовао на многим међународним конгресима историчара и држао предавања на многим Универзитетима у Европи и САД.

Проф. А. В. Соловјев није био само историчар права, већ је у Женеви у издању издавачке куће »Recontrex», заједно са Жорж Халдасом (Georges Haldas), преводио на француски језик дела Достојевског и Толстоја. У једном великом чланку поводом смрти проф. А. В. Соловјева у женевском листу »La Tribune de Genève» од 27. I 1971. под насловом »Conversion avec Alexandre V. Solovjev» Ж. Халдас посебно истиче изванредан преводилачки дар проф. А. В. Соловјева који је „говорио једно десет словенских језика и могао без тешкоћа држати предавања на француском, енглеском, италијанском и немачком”. Посебно се истиче да су од изванредног значаја предговори овим преводима које је дао проф. А. В. Соловјев, као и његове примедбе којима на крају ових превода објашњава историјске чињенице које се наводе у преведеним делима Достојевског и Толстоја.

Изванредан професор и предавач који је умео да плени аудиторјум својим убедљивим и садржајним излагањем; истакнути научник светског гласа, који је својим делима видно допринео развоју историје словенских права и историје права Византије, остао је до краја живота везан

за нашу земљу и историју српског средњовековног права, што је доказао и чињенишом да је пред смрт предао Српској академији наука и уметности своју опсежну студију о Душановом законiku која ће бити објављена уз оригинал и превод свих рукописа Душановог законика, чије издање припрема Српска академија наука и уметности.

У сажетом некрологу истакнуте су само највидније заслуге проф. А. В. Соловјева за развој историје права југословенских народа док ће коначне оцене његовог огромног научног дела бити посебан задатак историчара права, али је несумњиво да се историја права југословенских народа неће моћи проучавати без консултовања многобројних и значајних радова проф. А. В. Соловјева.

Бивши ученици проф. А. В. Соловјева и наставници Правног факултета у Београду не могу заборавити његово дело и са дужном поштом увек ће се сећати драгог професора Александра Васиљевича Соловјева.

Др Драгаш Б. Денковић